

Գ Ր Ա Կ Ա Ն Ք

ՈՂՋՈՑՆ ՅՐԱԺԵՇՏԻ ԱՌ ԾՈՎՆ

Այլքներուն մէջ, ալէճուի նաւի մը վրայ՝ անցած
զիշերները ամուլ չեն հողոյ համար, վասն զի ազնուա-
կան մտածութիւնները մեծամեծ տեսիլներէ կը ծնանին,
ՇԱԹՈՊՐԻԱՆ

Երեկոյ մ'էր ամառուան, ժայռի վըրայ մենաւոր
Սպիտակ մագերը՝ հովին, ճակատ տըխուր ու խոժոռ,
Ակընկառոյց ծովին վրայ, որ կ'ընդգոգէր յինքն երկին՝
Մի հինաւորաց նաւաստի կ'երգէր . . . ու ալիք մըտադիւր
կու զար թըրջել իր ոտքեր՝ տալով ափին քաղցր համոյր
Լըսել երգերն հրաժեշտին:

« Մընաս բարեա՛ւ, իմ մայրիկ, որդիդ թողու զքեզ ահա,
Եւ ահաբեկ իր հոգին զքեզ ձրգելուն կը դողդղայ
Յետին սարսուռ՝ որ ըզմեզ կը պաղեցնէ ի մահուն.
Կու լամ, զի ես սիրէի խանդաղակաթ յոյժ սիրով
Քու զայրութիւ կոհակներ, գորովանքիդ անուշ հով,
Յոյզեր ծոցիդ բարախուն:

Բարեա՛ւ մընաս, ազնիւ մայր, եղճիկ, ամօք տըժգունած
Իմ ճակատս՝ ա՛լ չէ կարող դէմ մաքառիլ մըրբըկաց.
Անգործ են իմ բազուկներ կուրծքիս վըրայ մենացած,
Եւ մերկ ոտքերս իմ իրենց յետին քայլով կ'ընթանան
Ձորցընելու պերճ ալիքըդ փոշւոյն մէջ անպիտան
Պիղծ աշխարհի մը շաւղաց:

Պիտի չլըսեմ սընուցչին այլ եւս երգեր քաղցրամայն
Ձոր կը մընչէր սիրատարփ ըմահանոյքդ իրիկուան,
Քու ալիքներ մեղկօրէն կ'որորէին երբ իմ ցուն.
Ա՛լ չըտեսնեն պիտ՝ աչքերս դաշնակաւոր ծրփանքիդ
Վէտ վէտ ծրփաւն զերդ մանուկ մ'ուրախադէմ ի ժրպիտ
Առջի ցուրին արեւուն:

Ա՛լ ես պիտի չըզբօսնում փըրփուրիդ մէջ ձինաթոյր
Շատ սիրելի որդւոյ մ' պէս, կը խոնարհի երբ մայր իւր,
Կը փայփայէ խաղալով ծրփանաց հետ մազերուն.

Իմ նըսեմ դէմքըս դիտել պիտի չըլլամ ես կարող
Հայեւելոյդ մէջ լայնասփիւռ ծովեզրին շուրջը պատող
Աւազին մէջ շողշողուն:

Ո՛հ թէ քանի մը կեանքեր, խաղալիկ քու պետութեան,
Անհետացան բընաջինջ անդունդիդ մէջ անասանման,
Վասն զի քեզ անարժան իրենց շըփում կը մըըրկէր,
Որովհետեւ փառքի տենչն և պապական մը բախտին,
Իրենց ախտերը զիրենց ձանձրանալի կ'ընէին
Քեզ՝ զոր պերճանք կը յուզէր:

Իսկ ես՝ հըպարտ ըլլալով ու անձնիշխան՝ իմ հայրենեաց
Սիրոյն համար միայն եմ սէր կեանք ու փառք ունեցած.
Ես եմ որդեակը ծոցիդ գեղեցկութեանըդ կապուած.
Ես չեմ քու մէջըդ տեսած բայց թէ ժպիտ, խինդ միայն,
Ջինջ կապուտիդ մըկանուներ, Քերթողներուն պատեհ ձայն
Ոսկեայ ցօղք եզըր դիթուած:

Կամ թէ երբեմն խորերը գոչելով վիհերուն
Մինչեւ երկինք ցայտելով քու վսեմական մոլութիւն,
Քու ահաբեկ ափունքներն հարուածելով, յոյժ կատղած.
Երբ կը զոռար փոթորիկ՝ կ'երեւնային կայծակներ,
Կը խառնէիր քու զոռոզ զըլիտիդ խառնակ այդ բաշեր,
Իրբեւ առիւծ ազատուած:

Ես բազուկներս ձեռնամած գալով վրան իմ ծունկերուն
Հանդարտելու քու զայրոյթ կոչէի այն քաղցր անուն.
Այդ սուրբ անուան կոչումէն կ'իջնային քու ալիքներ,
Եւ երկընթին մէջ սուրբ աստղն իսկոյն ծագէր շողշողուն,
Ու քու խաղաղ կուրծքիդ վրայ յանձնուած՝ յաջող հովերուն,
Իմ առաքաստ կը սահէր:

Ձըքնա՛ղ գիշերք ծովերու, խորհուրդներով գիշերք քի
Ձորս կամըջին վրայ մինակ անցնելն էր ինձ սիրելի,
Փոփոխակի աչերուս կը դիտէի զմայլումով
Նըշոյլներովը լուսնի եղած ժայռերդ արծաթի,
Գուրջներն հեռաւոր դիմացէն կոյտ աւազի,
Փարոս՝ դողդոջ ցութերով:

Ո՛վ ծագումն արեւու՝ վըրայ փայլուն ովկիանին
Որ բերկրաւոր ձայներով կու տաս երգել խըմբովին,
Վերելակող նաւաստեաց՝ դէպ ի կայմեր բարձրաբերձ,
Մամուռներուն՝ որ կախուած են ղեղեկոտ չուաններէ,
Շըըջան ընող որորից՝ երբ զանոնք հով կը ժողվէ
Ընդարձակուած վրանաց մերձ:

Ո՛վ իմ նաւակ, որ վըրան կը յառաջես մեծ ծովուն,
Նըման իըրողստ մի ձիու՝ կըռուանոցի մէջ արթուն,
Արծուի մը պէս սըրբաթեւ օդին անձայն մէջ դաշտի,
Դու որ կեցած նաւհանգիստ կը դողայիր անհամբեր,
Նըման գերի թըռչունին՝ որ վանդակին հաստ ձողիք
Ձախշախելու կը տըքնի:

Ա՛յ շըտեսնեմ պիտի զձեզ . . . ո՛վ դառնաղէտ ցաւ, հարուած
Միւս այս տարրին վըրայ՝ չար կէտին՝ երկիր անուանուած,
Բանտ մը՝ յորում ունայն տեղ հոգին անհունը կ'ուզէ.
Անգործ զանգուած՝ ուր դրողմէն ամէն կողմեր ոտը մարդոյս
Իշխանութիւնն, իր օրէնք, մինչեւ ըլլայ ջըրմաւոյզ
Նետուի 'ր ծոցին մէջ մահէ:

Այս անարբաւ շիրմին վրայ՝ որուն մէջ կան իւր զոհեր,
Ո՛ւր կըրնանք, ո՛վ Մոզ, զըտնել ըսւ կատարներ մըրըկարեր,
Ազնւական վեհութիւնդ, իշխանութիւնդ անսահման.
Աստուած միայն, քեզմէ մեծ, կը ձըգէ իր վեհ պատկեր
Անծայրածիր հայելւոյդ մէջ, ուր այս կարճ կեանքը մեր
Հագիւ կ'առթէ ծալք վըրան:

Բարեաւ մընաս, ո՛վ մայր իմ, պիտ' ըլլամ քեզ մըտերիմ
Մինչեւ այն ժամն՝ յորում ես այն ծովը նոր՝ պիտ' մեկնիմ,
Անեղըր ծով, անպատակ, որուն Յաւէժ է անուն.
Եթէ ըսւ փառքդ, ո՛վ Աստուած, տարագիր կան այս երկրէս
Քու հանճարիդ դեռ կընիքը կը պահէ ովկիան . . .
Ազատութիւն, մեծութիւն ... »

Ու ամէն իրկուն՝ միայնակ՝ կեցած ժայռի վրայ կանգուն,
Ճերմակ մազերը՝ հովին, ճակատը խիստ ու խոհուն,
Յառած՝ աչքերը ծովին, որ իր գոյներ կը փոխէր,
Մեր նաւավարը կու գար, դառնութեամբ սիրտը լեցուն
Երգելու իր սիրոյ երգն, ընդունելու ոտքերուն
Եկող փըրփըտ ալիքներ:

Թրգմ. Հ. Դ. ՏԱՅԵԼԱՆ

Տ. ԹՈՐ

Զ Ի Ք Մ Ա Ն

Ձմեռանիմ, և ոչ է մարթ մեզ մեռանել.
Մեր միայն փոխեմք գմերն վիճակ այսր՝ կենաց.
Յորժամ տաճարք մեր հողակերտք՝ անկեալ դընիս
Անշարժք ի մէջ սոյն այս կենաց վայրագ ճգանց.
Ձեր մահ է Տեառն լայնածաւալ ի յաշխարհի,
Այլ է միայն յաւերժական տեսլ փոխման:
Դրօշակ կենաց ոչ բժնալին ամփոփեալ,
Այլ միայն ձգեալ բնաբժնալի ի վայր անհուն:
Ի Բթաւիա Ջաւա 1907.

Եւ երբ հոգին ի քաց Թողու գիւրն կազմուած՝
Ջիւր իսկ ըզտունն յորում երկար էրն քնակեալ,
Թուցեալ զընն՝ խնդրել ըզկեանս, որ՝ էջտոյզ,
Որպէս Թէ ինքն ի նմին միայն ի նինջ մըտեալ:
Մի՛ մեք ուրիմն մի՛ խօսեսցուք մահու վերայ,
Ձի ոչ է ոք մեռեալ ըրնաւ, ի՞նչ կեանս չեն:
Մերն բարեկամք փոխեալ միայն գնացեալ փոթով
Ի ստորագոյն յիւրեանց տանէն՝ ի Տունն վերին:
Թարգմանեաց յԱնգլիականէն
ՄԿՐՏԻՁ Թ. ԶՕԲԱՔԵԼՆ